

Kalaallit Nunaanni Inatsisitiigut isumannaassuseq

EQQARTUUSSISUSERISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT 2016

ADVOKATSAMFUNDET politikkikkut arlaannaanulluunniit attuumassuteqarani, innuttaasut inatsisitigut isumannaatsumik illersorneqarnissaat, eqqartuussiveqarnerullu ingerlalluarnissaa sulissutigaa. Nunami inatsisilerituut nakkutigaaqut, taamaaliorniitsigullu inatsisilerituut kiffaanngissuseqarlutillu, tatiginassutsimikkut innarlerneqannginnissaat qulakkeerniarlutigu.

Eqqartuussissuserisut siunnersuisoqatigiit Advokatsamfundet-imi siulersuisuupput, tassaallutik eqqartuussissuserisut 15-it nunami tamarmeersut.

Eqqarsuussissuserisut siunnersuisoqatigiit Kalaallit Nunaanni suliniutaat Dreyers Fond-imit tapersemeqarpoq.

dreyersfond

KALAALLIT NUNAANNI INATSISITIGUT ISUMANNAASSUSEQ

– Eqqarsuussissuserisut siunnersuisoqatigiit

Ilusilersuisut:	Naqinneqarnera:	Amerlassusai:
ESSENSEN.COM	Jørn Thomsen, Elbo A/S	250 stk.

Nalunaarut uani aajuk Advokatsamfundet.dk

ADVOKATSAMFUNDET
RETSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET

IMAI

I	SIULEQUT	4
II	INNERSUUSSUTIT	6
	Eqqartuussiviit	6
	Illersuisut	9
	Politiit	12
	Pinerluttunik isumaginnittoqarfik	13
	Pinerluuteqarsimasut pineqaatissinneqartarnerat	14
	Inatsisit inatsisinillu atuutsitsineq	15

I SIULEQUT

Ukiut qulingajaat Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnermut Ataatsimiititali-arsuaq sulereerluni 2004-mi isumaliutissiissutini Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnerup iluani arlalinnik allannguutissanik innersuussutitalik tunniuppaa. Isumaliutissiissummi innersuussutit tunngavigalugit, eqqartuussiveqarnerup iluani malunnaatilinnik allannguisoqarsimavoq, taakkununga ilaallutik Kalaallit Nunaanni suliassat isumagineqartarnerannut inatsit aamma pinerluttulerinermut inatsit. Inatsisit atuutilerput 2010-mi.

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnermut Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissusiornerata kingorna, Eqqartuussissuserisut Siunnersuisoqatigiit suleqatigiissitaliorsimapput, eqqartuussiveqarnerup iluani inatsisitigut isumannaassuseq "qanoq inissisimanersoq", ataatsimiititaliarsuullu innersuussutai inatsisitigut kinguneqartinneqarsimanersut misissorniarlugit.

Suleqatigiisitap Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnerup iluani, inatsisitigut isumannaatsumik ingerlaniarnermi unammilligassat suuner paasiniartussaavai, immikkut Kalaallit Nunaanni inatsisilerituunit, pisortanit, kattuffinnillu peqataatitsilluni. Aammattaaq suleqatigiisitap inatsisitigut isumannaatsumik ingerlaniarnermi unammilligassat qanoq iliorluni aaqqiivigineqarsinnaanersut innersuussuteqarfigisussaavai.

SULEQATIGIISITAMI ILAASORTAASIMASUT

- Inatsisileritooq Martin Lavesen, Eqqartuussissuserisut Siunnersuisoqatigiivini ilaasortaq.
- Inatsisileritooq Iben Winsløw, Eqqartuussissuserisut Siunnersuisoqatigiivini ilaasortaq
- Inatsisileritooq Jens Klokholm, Eqqartuussissuserisut Siunnersuisoqatigiivini ilaasortaq
- Inatsisileritooq Peter Schriver, Nuuk
- Monitoreringschef Christoffer Badse, Inuit pisinnaatitaaffii pillugit instituti
- Allattaaneq Torben Jensen, Advokatsamfundet
- Immikkoortortami pisortaq Nicolai Pii, Advokatsamfundet

Suleqatigiisitap nalunaarusiap uuma suliarinerani piffissami april-september 2016 pisortat, kattuffiit, inuillu makku ataatsimeeqatigisimavai:

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussisarnermi Siunnersuisoqatigiit, Kalaallit Nunaanni Politiit, Pinngortitamut, Avatangiiisut, Inatsiseqanermullu Pisortaqarfik, Kalaallit Nunaanni pinerluuteqarsimasunik isumaginnittoqarfik, Inatsisitigut Ikorsisarfik Imminut Pigisoq IKIU, Eqqaartuussisut peqatigiiffiat, Inatsisartut Ombudsmandiat, Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi, Inatsisartut Inatsiseqarnermut Ataatsimiititaat, Kalaallit Nunaata Eqqartuussivia, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviit, Kalaallit Nunaanni inatsisilerituut, Domstolsstyrelsi, Justitsministeriap Atlantikup avannaanut immikkoortortaa, Herstedvesterimi par-

naarussivik, MF Aaja Chemnitz Larsen (IA), MF Aleqa Hammond (UFG), Immikkut siunnersorti Anders Jørgensen (Inatsisartut Ombudsmandianut inatsiseqarnermut pisortaasimasooq), kalaaleq Herstedvesterimi paarnaarussivimmiittoq, inatsisileritooq Thomas Trier Hansen (Kalaallit Nunaanni eqqartuussisuusimasooq) kiisalu inatsisilerittoq Finn Meinel, Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit suleqatigalugit, ilersuisut akuerisat ilinniartitaanerani isumaginnittoq.

Suleqatigiisitaq attuumassuteqartunit tamanit ilassilluarneqarsimavoq, peqataasunillu ammasumik kinguneqarluartumillu oqaloqateqartarsimalluni.

Nalunaarutip suliarinerani suleqatigiisitap siunniussimavaa, atuartup Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnerup aaqqissuussaana, tassungalu killiliussaasut ilisimasaqarfigissagai. Tamatuma eqqortumik allaaserineqarnera, ilaatigut Eqqartuussiveqarnermut Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaani (isumaliutissiissut 1442/2004) aamma Flemming Balvigip suliaa 'Pinerluttarneq aamma naapertuilluarnermik ilisimasaqarneq – Kalaallit Nunaanni' (2015).

Inuinnarnik eqqartuussisoqarneq inatsisitigut isumannaatsumik illersorneqarsinnaasumillu ingerlassappat, taava sulinermi killiliussat ersarilluinnartariaqarput.

II INNERSUUSSUTIT

Suleqatigiisitap paasissutissat, misilittakkat, isummersuutillu, attuumassuteqartut ataatsimeeqatiginerannit saqqummersut tunngavigalugit, eqqartuussiveqarnerup iluani immikkoortortanut assigiinngitsunut tunngasunik innersuussutininik arlalinnik suliaqarpoq.

Suleqatigiisitap innersuussutit suliarineranni immikkut eqqumaffigisimavaa, Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnerup iluani, oqaatsitigut, kulturikkut, nunallu sananeqaataa eqqarsaatigalugit, Qallunaat Nunaannut naleqqiullugit allaanerujussuuneri. Taamaammat suleqatigiisitap Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnerup Danmarkimi eqqartuussiveqarnermut sanilliunnaveersaarnissaa eqqumaniarfigisimavaa, kiisalu innersuussuteqarnermi Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit, eqqartuussiveqarnerullu immikkuullarissuuneri isiginiarluarsimallugit.

EQQARTUUSSIVIIT

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviup ilisarnaatigaa, eqqartuussiviit siullermik – eqqartuussisoqarfiit – inuinnarnik eqqartuussisoqarmata. Tassa imaappoq, eqqartuussisut inatsisilerituujunngillat, eqqartuussisoqarfimmilu suleqataasut tamarmik aamma inatsisilerituujunatik, tassalu pinerluttulerinermi suliaqarnermi, unnerluussisoq, illersuisorlu, inuinnaallu saqitsaassutaanik suliaqarnermi sinniisuusut aamma nalinginnaasumik inatsisilerituujussanatik.

Inuinnarnik eqqartuussisoqarnermi, eqqartuussiviit isumannaatsuunissaasa, inuiaqatigiillu imminnut qaninnerisa oqimaaqatigiisinnissaat, Kalaallit Nunaanni suliaassat isumagineqartarneranni pingaaruteqartarsimavoq. Imminut qaninnerup iluaqutissartarai, eqqartuussiviit, taakkunanilu suliaqartut sumiiffinni pineqartuni najuuttarneri, Kalaallit Nunaannilu pissutsinik immikkut ilisimasaqarnerat, taakkununga ilaallutik kalaallit oqaasii kulturiallu.

Suleqatigiisitaq isumaqarpoq, inuinnarnik eqqartuussisoqartarneq Kalaallit Nunaanni arlalinnik iluaqutissartaqartoq, innuttaasut ikittunnguit nunarujussuarmi siammaseqalutik inissisimatillugit, kiisalu oqaatsitigut, kulturikkullu taama assigiinngitsigisoqartillugu.

Inuinnarnik eqqartuussisoqarneq isumannaatsumik inatsisitigut illersorneqarsinnaassappat, taava tassani killiliussat ersareqqinnaartariaqarput.

Suleqatigiisitap attuumassuteqartut ataatsimeeqatigineranni, arlallit tikkuarpaat, eqqartuussisut arlalinnik pikkorissortaqartut, kisiannili ilisimasat, eqqartuussivinnilu suliat ingerlanneqartarneranni piffissat naammaginangitsut. Tamatumuuna pissutaatinneqarpoq ilaatigut eqqartuussisut pikkorissut pissarsiariniarnerisa pigiinnarniarnerisalu ajornakusoortarnerat, isumasioqatissaaleqisarnerat, ulapinneq, inuttassaaleqinerlu. Soorlu assersuutigalugu upernaq 2016 Sermersuup Eqqartuussisoqarfiani eqqartuussisut marluinnaat atorfeqarput tallimaasussaa galuarlutik. Tamannalu ilutigalugu eqqartuussisutut ilinniartut Kalaallit Nunaat tamakkerlugu marluinnaallutik.

Taama inissisimasoqarnerata kinguneraa, ukiut ingerlanerini eqqartuussisoqarfinni sisamaasuni, suliaassat uninngaannartut amerligaluttuinnarsimanageri, taakkulu aatsaat danskit eqqartuussisoqarfiiniit immikkut ikiortilluni ikilisarneqarsinnaasimallutik. Kingunerisaa alla tassaavoq, unnerluussisut, suliani arlalinni eqqarsuussisoqarfinni aalajangerneqarsimasut suliareqqitassatut ingerlateqqittariaqartarsimammattigit sakkukilliseqqullugit, soorlu pineqaatissiissut pinerluttulerinermi inatsimmut imaluunniit suleriaatsimut naapertuutinnagippat, aammattaaq attuumassuteqartut maluginiarpaat, eqqartuussisoqarfiit aalajangigaat, Nunatta eqqartuussivianut ingerlateqqinneqaraangamik allanngortinneqartartut imaluunniit utertiinnarneqartartut aalajangiiniarnermi tunngavissat amigarineqarlutik.

Suleqatigiisitaq isumaqarpoq, tamanna assut eqqarsarnartoqartoq, aamma maanna Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnerup iluani malunnaatilimmik allannguisoqartariaqartoq, inatsisitigut isumannaatsumik illersorneqarsinnaasumillu, ullumikkutut inuinnarnik eqqartuussisoqartarneq ingerlaannassappat.

Tamanna tunngavigalugu suleqatigiisitaq isumaqarpoq, Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarfiit ataatsimoortilernissaat assut orniginartoq, maanna sisamaasut ataatsimoortillugit ataasiinnanngortillugit, eqqartuussisullu ataatsimoortilerlugit, eqqartuussisoqartillugulu eqqartuussinerit sumiiffinni allani ingerlanneqarsinnaatillugit, soorlu videokonference atorlugu ingerlanneqarsinnaanngikkaangata. Suleqatigiisitiitap isumaa malillugu, taamatut ataatsimoortitsilernikkut ilisimasat nukittorsarneqassapput, eqqartuussisoqarfiit aalajangiisarnerat pitsanngussaaq, aammalu eqqartuussisunik pissarsiniarneq, taakkulu pigiinnarnisai ajornanginnerulissaaq. Tamanna ilutigalugu suliat eqaannerusumik ingerlanneqartalissapput, taamaalillunilu suliaqarsinnaasut amerlanngikkaluartut atorluarneqarnerulisallutik. Aammattaaq ungasissumi inissisimagaluaaraanniluunniit, qitiusumiilluni sumiiffinnut qanittutut misigisimaneq attatiinnarneqarsinnaassaaq, eqqartuussisut Kalaallit Nunaanni pissutsinik, oqaatsinillu ilisimasaqarnerat pissutaalluni, tamatumani naatsorsuutigineqarluni sapinngisamik Kalaallit Nunaanni sumiiffinnit tamaneersunik eqqartuussisunik sulisoqalernissaq.

EQQARTUUSSISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAASA INNER-SUUSSUTIGAAT:

- Sapinngisamik piaartumik maanna eqqartuussiveqarnerup aaqqissuussaa-nera nalilersorneqassasoq, inatsisitigut isumannaatsumik ingerlanissaq siunertaralugu, maannalu eqqartuussisoqarfiit sisamaasut, ataatsimoortil-lugit ataasinngortinnissaat iluaqutaassannginnersoq, taamaallutik eqqar-tuussisoqarfiit ilisimasatigut, piginnaasatigut, sulisussaqaarnikkullu nu-kittorsarneqarsinnaaniassammata.
- Inuit saqitsaassutaannit suliassat uninngaannartut amerligaluttuinnarneri akiorniarlugit, suliassat eqqartuussisoqarfinniit Kalaallit Nunaata Eqqartuu-ssivianut ingerlanneqarsimasut, tassaniiginnaassasut, 2017-imi nalilersu-ereernerup tungaanut. Inuit saqitsaassutaannit suliassat assigiinngesaat, inatsisillu assigiinngitsut attorneqakkajuttarput, taamaammallu inatsisinik ilinniagalimmik eqqartuussisoqarluni suliarisariaqarlutik. Inuit saqitsaas-sutaanik suliani, pinerluttuliornermi sulianisulli, inuinnarnik eqqartuus-sisoqartarnissaq pisariaqarpasinngilaq, ilaatigut inuit saqitsaassutaannik suliaqarnermi sumiiffinniinnissaq pingaaruteqarpallaanngimmat.
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik nukittorsartariaqarpoq, eqqartuussisoqar-finnik ilitersuisussaani piviunngortinniarlugu, tak. ataani innersuussu-tigineqartut.
- Eqqartuussisoqarfinni eqqartuussisunut killiliussat pitsanngorsarneqas-sasut, taakkunani eqqartuussisunik piginnaasaqarnerusunik peqalernissaq, atorfinitsitsiniarnissarlu ajornannginneruleqqullugu.

Suleqatigiisitap ilisimavaa Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni qarasaasiat qan-ganitsersimasut, aammalu ilaatigut danskit eqqartuussisoqarfiinut attaveqarsin-naanngitsut. Tamatuma kingunerisarpaa, ilaatigut statistikkimik suliaqarnermut atatillugu, suliat takkussuuttuinnaat, suliallu naammassineqarsimasut, aammalu suliat assigiinngitsut suuneri apeqqutaatilugit, suliarineqartarnerisa sivilissusaa-nnik nalunaarsuisarnerit taamaallat allattorneqartarneri. Taamatullu suliaqarner-mi nutaaliaanerusumik statistikkilorsinnaaneq, sulianik aqutsinermi, upalungaar-simanermi, allanillu aqutsinermi atortunik nutaaliaasunik atuinnissaq ajornarluni. Aammattaaq suleqatigiisitamit paasineqarpoq, Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit aalajangersagaat, Danmarkimi pilersinneqartumut eqqartuussiviit ataatsimoorus-samik qarasaasiaqarfianut ingerlateqqinneqarsinnaanngitsut.

Suleqatigiisitap aamma sulinermini maluginiarsimavaa, - eqqartuussisoqarfin-ni, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivimmi, Nunattalu Eqqartuussisuuneqarfiani -eqqartuussisut allaffissornikkut suliassarpassuaqartartut. Suleqatigiisitap ta-kusimavaa, Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarfinni assigiinngitsuni eqqartuus-sisut ikittunnguusarneri pissutigalugit, suliat aalajangersimasut ingerlanniarnerat annertuumik arriillisarneqarsinnaasartoq.

EQQARTUUSSISUSERISUT SIUNNERSUIISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAATA INNERSUUSSUTIGAA:

- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviit qarasaasiatigut atortuisa nutarternissaannut piaartumik aningaasaliisoqassasoq, taamaalillutik qarasaasiat danskit eqqartuussiviisa qarasaasiaannut assingusunngorlugit.
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivinnut allaffisornikkut sulisut, nutserisut, eqqartuussisullu amerlanerusut pigineqalernissaannut aningaasaliisoqassasoq, taamaalillutik eqqartuussisut tunngaviumik suliasatik suliariniasamatigit, tassalu inatsisinik suliaqarneq.
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik eqqartuussisumik ataatsimik ilaneqassasoq. Suleqatigiisitap iluaralugu maluginiarpaa, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik allaffisornikkut pisortamik pissarsiortoq, kisianni suleqatigiisitaq isumaqarpoq, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik eqqartuussisunik marlunnik pisariaqartitsisoq, eqqartuussinermik, eqqartuussisoqarfinnullu ilitser-suinermik pisussaaffimmik piviusunngortitsisoqassappat.
- Danskit eqqartuussiviit inatsisilerituunik eqqartuussisunik aalajangersimasunik – ajornanngippat Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnermik ilisimasaqareersunik aalajangersimasunik toqqaasoqassasoq – ulapput-toqartillugu eqqartuussinerit ingerlanneqarneranni eqqartuussisoqarfinnik, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivimmik, Nunattalu Eqqartuussisuuneqarfianik ikiuisinnaasunik.

ILLERSUISUT

Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi illersuisutut suliasat inatsisilerituunit, aammalu illersuisunit akuerisaasunit amerlanerpaartaat inatsisilerituutut ilinniarsimangitsunit, suliffiup saniatigut illersuisutut sivikitsumik ilinniarsimasunit ingerlanneqarluni.

Eqqartuussiveqarnermut ataatsimiititaliarsuup 2004-mi isumaliutissiissutimini siunnersuutigaa, "illersuisoqarneq sapinngisamik piaartumik nukittorsarneqassasoq, nuna tamakkerlugu pisortatigoortumik imaluunniit namminersorluni illersuisumik atorfinitsitsinikkut, taassuma isumagissavaa pitsaasumik illersuisis-saq, kiisalu illersuisunik ilinniartitsineq siunnersuinerlu", taamaalillutik illersuisut piginnaasaat unnerluussisunut naleqqersuussinnaaniassammata. Kalaallit Nunaanni inatsisitigut isumannaassuseq pillugu inatsimmi 2010-mi atuutilersumi, justitsministeriaqarfik piginnaatinneqarpoq nuna tamakkerlugu illersuisumik toqqaqqullugu, tamannalu sulii piviusunngortinneqanngilaq.

Suleqatigiisitap attuumassuteqartunik ataatsimeeqateqartarnermini, maluginiar-simavaa illersuisut akuerisaasut piginnaasaat, taakkulu sulinerminni atugarisaat assut isornartorsiorneqartartut. Tassunga atatillugu tikkuarneqartut arlaqarput, tassunga ilaalluni nuna tamakkerlugu illersuisoqannginnera, ilinniartitsinissamut aningaasassaqaannginneq, inatsisit piniarnerisa ajornakusoorneri (allaaserineqar-toq uani 'Inatsisiliorneq, inatsisillu najoqqutassat') aammalu illersuisuunerup sa-niatigooriinnarlugu atorfigineqarnera. Aammattaaq attuumassuteqartut arlallit tikkuarpaat, illersuisunik akuerisaasunik pitsaasumik nakkutiginninneq amigaate-qartoq.

Tamanna tunngavigalugu attuumassuteqartut arlallit tikkuarpaat, ullumikkut Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinerup iluani, pitsaasumik illersorneqarnissamik inuit piginnaatitaaffii eqqortinneqartarnerisut, aamma "equality of arms" (suliap ingerlannerani illersuisut, unnerluussisullu naligiimmik inissisimanissaat) illersu-isut akuerisaasut sulinerminni atugarisaat naleqqunnersut. Tassunga sanilliullugu unnerluussisut aallartitaat – amerlanertigut politiitut atorfilik - unnerluussinermi pisortat inatsisitigut atortussaasut, taassumalu iluani ilisimasarpasuit katersat tunuliaqutassarisarlugit.

EQQARTUUSSISUSERISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAATA INNERSUUSSUTIGAA:

- Piaartumik nuna tamakkerlugu illersuisussamik toqqaasoqassasoq, illersu-isunik ilinniartitsillunilu, siunnersuisussamik. Tassunga ilanngullugu suleqa-tigiisitap innersuussutigaa, nuna tamakkerlugu illersuisup aamma illersuisut akuerisat nakkutigisassarissagai.
- Illersuisunut atugassarititaasut, tassunga ilanngullugu illersuisunik aku-erisanik ilinniartitsineq, pitsanngorsarneqassasoq, illersuisut piginnaasai qaffassarniarlugit. Tassunga atatillugu suleqatigiisitap iluarisimaarpaa Ju-stitsministeriaqarfiup, illersuisunik ilinniartitsinermut nalunaarut tusarnia-assutigimmagu.
- Illersuisutut atorfiup pitsaanerusumik inissisimalernissaa, saniatigooralugu atorfigiinnarnagu, ajornanngippalli ilivitsumik atorfittut atuutsilerlugu.
- Soorlu Kalaallit Nunaanni suliaasat isumagineqartarnerannut inatsimmi al-lassimasooq, pinerluttulerinermik sulianut atatillugu eqqartuussisoqarfiup siullermik illersuisooq akuerisaasooq, inatsisilerituujunngitsoq illersuisuutit-tussaavaa. Suleqatigiisitap nalilerpaa – ilaatigut periuseq 'equality of arms' – inatsisitigut isumannaatsumik ingerlatsiniarnermi eqqarsarnartoqartoq, aammalu sumiiffiit imminut qanittutut inissisimanerat patsisigineqarsinnaa-nngitsoq, sumiiffinni pineqartuni inatsisileritooqartinagu, inatsisilerituullu kalaallisut oqaaseqartuunngippata.

Soorlu Kalaallit Nunaanni suliassat isumagineqartarnerannut inatsimmi allasimasoq, pinerluttulerinermik sulianut atatillugu eqqartuussisoqarfiup siullermik illersuisoq akuerisaasoq, inatsisilerituujunngitsoq illersuisuutittussaavaa. Suleqatigiisitap nalilerpaa – ilaatigut periuseq ‘equality of arms’ – inatsisitigut isuman-naatsumik ingerlatsiniarnermi eqqarsarnartoqartoq, aammalu sumiiffiit imminut qanittutut inissisimanerat patsisigineqarsinnaanngitsoq, sumiiffinni pineqartuni inatsisileritooqartinnagu, inatsisilerituullu kalaallisut oqaaseqartuunngippata.

Kalaallit Nunaanni suliassat isumagineqarnerannut inatsimmi § 322, stk. 2,-mi allasimavoq, eqqartuussisoqarfinni suliaq pinartuutillugu illersuisut akuerisat atornagit, inatsisileritooq illersuisussanngortinneqassasoq, illersuiniarnermi tamanna pisariaqarpat. Suliassat isumagineqarnerannut inatsimmi § 327-imi taamatulli eqqartuussiviit avataaniit siunnersortimik atuisoqarsinnaavoq – eqqartuussisulerisumik imaluunniit inatsisilerituumik – illersuisup akuerisaasup tamanna pisariaqartippagu. Suleqatigiisitap paasisimavaa, tamakku aalajangersakkat atorneqartanngitsut, tamannalu assut eqqarsarnartoqartippaat, matumani inoqarmat suliassat isumagineqarnerannut inatsimmi piumasaqaataasut malillugit illersorneqanngitsunik.

EQQARTUUSSISUSERISUT SIUNNERSUIOQATIGIIT SULEQATIGIISITAATA INNERSUUSSUTIGAA:

- Kalaallit Nunaanni suliassat isumagineqarnerannut inatsit allanngortinneqassasoq ima, pinerluttulerinermik suliani sumiiffinni inatsisileritooqartil-lugu, inatsisilerituut atorneqartassasut – tassalu imaappoq annermik Nu-ummi
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik misissuisitsissasoq, suna pissutigalugu suliassat isumagineqarnerannut inatsisimmi § 322, stk. 2, aamma § 327, atorneqarneq ajornersut, aamma siunissaq eqqarsaatigalugu siunertarineqartut malillugit atorneqalernissaannut aaqqiissutissanik nassaassasoq.

POLITIIT

Attuumassuteqartut ilaasa tikkuarsimavaat, Kalaallit Nunaat tamakkerlugu politiitut oqartussaaffilinnik – politiitut atorfilinnik imaluunniit kommunefogedenik peqannginnera. 2016-imi januarimi nunaqarfinni 52-iusuni kommunefogedit 15-it amigaataapput. Oqaatigineqarsimavoq kommunefogedinik atorfinitsitsiniarneq ajornakusoortoq, atorfininnermi atugassarititaasut pitsaannginneri pissutigalugit.

Kalaallit Nunaanni inunnut ulorianaatilimmik pinerluttarnerit, nunanut allanut sanilliullugit amerlaneroqaat, taamaammat suleqatigiisitaq isumaqarpoq, sapinngisamik Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni sumiiffinni tamani – aamma nunaqarfinni mikisuni avinngarusimasuni – politiitut oqartussaassusilinnik peqasasooq, taamaalillutik inuit pinerluffigineqartut unnerluutiginnissinnaaqqullugit, sukkasuumillu ikiorneqarsinnaaqqullugit. Ingammik soorlu pinerluffigineqartoq, pinerluttorluunniit ilaqutaasimappat.

EQQARTUUSSISUSERISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAATA INNERSUUSSUTIGAA:

- Kalaallit Nunaanni illoqarfinni, nunaqarfinnilu tamani politiitut oqartussasuseqartumik peqarnissaa qulakkeerneqassasooq – ilaatigut atorfinitsitsinnermi atugassarititaasut pitsanngorsarneratigut, tassani ilaallutik kommunefodegit akissarsiaqarnerannut tunngasut.

**Suleqatigiisitap assut eqqarsarnartoqartippaa
Kalaallit Nunaanni isertitsiviit ammasuunnginneri, naak tamanna Eqqartuussiveqarnermut
Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaani
piumasarineqaraluartoq.**

PINERLUTTUNIK ISUMAGINNITTOQARFIK

Suleqatigiisitaq isumaqarpoq Eqqartuussiveqarnermut ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaani oqariatuutaasut akerlianik erseqqissumik pisoqartoq, tassa Kalaallit Nunaanni pinerluuteqarsimasunut inissiisarfiit, paarnaarussivittut matoqqasutut atorneqaraluttuinnarlutik, matui parnaaqqallutik, ungerutissiat kapinartullit takussaallutik aammalu inuiaqatigiinnut avatangiisinut killilerujussuarmik attaveqarlutik. Taama ineriartortoqarnerannut patsisaarpasippoq, pinerluuteqarsimasunut inissiisarfiit pisortaasa isumannaallisaaneq pitsaannerusoq il.il. inissiissarfiutiminni qulakkeerusummassuk, ilaatigut "inissinneqartartut sakkortuut" amerligaluttuinnarneri pissutigalugit.

Suleqatigiisitaq ilisimavaa, Pinerluttunik isumaginnittoqarfik 2015-imi ukiakkut 'Oqaaseqaat Kalaallit Nunaanni inissiisarfiit ammasut qanoq innerat' pillugu suliaqarsimasoq, tassanilu Kalaallit Nunaanni inissiisarfik aammasoq qanoq illutaa ittuusariaqarnersoq, qanorlu atorneqarsinnaasariaqarnersoq allaaserineqarluni.

Suleqatigiisitaq eqqarsarnartoqartilluinnarpaa, Kalaallit Nunaanni inissiisarfiit ammasuunnginneri, naak tamanna Eqqartuussiveqarnermut ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutimini pisariaqartutut isigigaluaraa, aammalu taama eqqartuussiveqarnerup iluani isumaqartoqaraluartoq.

EQQARTUUSSISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAASA INNER-SUUSSUTIGAAT:

- **Pinerluttunik isumaginnittoqarfiup sapinngisamik piaartumik inissiisarfiit ingerlariaasiat allanngortissagaat, uani "Oqaaseqaat Kalaallit Nunaanni inissiisarfiit ammasut qanoq innerat" oqaatigineqartut malillugit.**

Maanna Nuummi Kalaallit Nunaanni inissiisarfiit matoqqasut siullersaat sananeqarpoq. Naatsorsuutigineqarporlu inissiisarfissaq 2018-imi upernaakkut atulernissaminut piariissasoq. Suleqatigiisitaq iluarisimaarpaa Kalaallit Nunaata nammineq matoqqasumik inissiisarfittaalernera, taamaalillutik kalaallit siunissami Kalaallit Nunaannut inissinneqartalissammata, Danmarkimi paarnaarussivimmut Herstedvesterimut pinnatik.

Suleqatigiisitali immikkut erseqqissaatigerusuppaa killiligaanngitsumik pineqatissinneqarsimasut immikkut suliassaasarmata, ingammik tarnimikkut nakorsarneqartariaqartarlutik. Herstedvesterimi paarnaarussivimmi ullumikut arlalinnik katsorsarneqarnissamut neqeroorutiniq peqartarpoq, taakkulu ilaatigut paarnaarussivimmi peqqinnissamut tunngasunik suliaqartunit, imaluunniit avataaniit siunnersortinit sulisitsinikkut isumagineqartartunik.

Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfiup iluani tarnip nappaataannut nakorsanik il.il. atorfinitsitsiniarneq ajornakusoortarpoq. Tamanna tunngavigalugu ilimagineqarsinnaavoq katsorsaasarnissap neqeroorutiginiarnerani, tarnip nappaataannut

nakorsanik atorfinitsitsiniartarnissaq ajornakusuussaqqisoq, naak Kalaallit Nunaanni killeqanngitsumik pineqaatissinneqarsimasunik imminut illersorsinnaasumik katsorsaaniaraanni, taakku pisariaqavissut.

EQQARTUUSSISUSERISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAATA INNERSUUSSUTIGAA:

- Qulakkeerreqassasoq Nuummi matoqqasumik inissiisarfittaassami, Herstedvesterimi paarnaarussivimmisulli katsorsartinnissamut periarfissaqarlunilu, neqerooruteqalereersimassasoq, kalaallit inissinneqarsimasut Nuummut nuunnginnerini, tassami killeqanngitsumik paarnaarussat inissiisarfimmiitinneqarnerinut tamanna qitiulluinnarmat.
- Killiligaanngitsumik paarnaarussivimmi Herstedvesterimiittut, Nuummut inissiisarfittaassamut nuunnissaat, namminneq piumassutsimik pissasoq, inissinneqarsimasullu pinngitsaalineqassanngitsut.

PINERLUUTEQARSIMASUT PINEQAATISSINNEQARTARNERAT

Misissuinerit nutaanerpaat takutippaat, (Flemming Balvig 'Pinerluttarneq aamma naapertuilluarnermik ilisimasaqarneq – Kalaallit Nunaanni' 2015), Kalaallit Nunaanni innuttaasut amerlanerpaat isumaqartut, inatsisinik unioqqutitsinerinut atatillugu pingaarnertut tunngaviusoq tassaasariaqartoq, pinerlussimasunut kinguneqartitsinerimi, pinerlussimasut ataasiakkaat pinerloqqinnginnissaannut ikiorserneqarlutillu tapersersorneqartariaqartut.

Taamatut isumaqarneq Kalaallit Nunaanni inissiisarfinnut inissiiginnartarnermut sanillutissagaanni tulluanngilaq – ingammik soorlu siusinnerusukkut oqaatigineqartoq, Kalaallit Nunaanni inissiisarfiit annertunerujartortumik paarnaarussivittut matoqqasutut atuleriartuinnarneri eqqarsaatigalugit. Taamaammat suleqatigiisitap naliliinera malillugu, nammineersinnaajunnaartitsineq kisiat pinnagu periarfissamik allamik annertuumik pisariaqartitsisoqarpoq, tassalu killilimmik nammineersinnaanissamut pineqaatissiisarnissaq.

EQQARTUUSSISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAASA INNERSUUSSUTIGAAT:

- Kalaallit Nunaanni elektroniskimik singernikkut nalunaarsuummik assigisainilluunniit atuisoqarsinnaalissasoq.
- Pineqaatissinneqarnermut atatillugu annertunerusumik inuiaqatigiinni kiffartuussineq atorneqalissasoq.
- Kalaallit Nunaanni aqqiagiinngittoqartillugu isumaqatigiisitsiniartartussamik isumalioqatigiisitaqalissasoq.

INATSISIT INATSISINILLU ATUUTSITSINEQ

Inatsisit, inatsisillu atuutsinneqarnissaanut tunngasut nalinginnaasumik Kalaallit Nunaanni pissarsiariuminaaqaat.

Pingaarnarpaatut najoqqutarineqarpoq inatsisinut nalunaarusiortoqartannginnisaa – tassa imaappoq, inatsit tunngavigineqartoq, kingusinnerusukkullu inatsisip allannguutai ataatsimoortinneqarlutik – namminersorluni inatsisini. Inatsimmut akuerineqarsimasumut allannguutissanik arlalinnik peqarsimagaangat, paasinarsaralugu inatsit suna pineqartumut sumut atuuttuunersoq piffissaajarnartaqaq ilungersunarlunilu – aamma inatsisilerituunut.

Immikkut unammilligassaq alla tassa inatsit naalagaaffeqatigiinnerup iluani atuussimagaangat, Kalaallit Nunaannilu kunngip peqqusineratigut atuutilersimalluni. Inatsimmi taamaattumi Kalaallit Nunaanni immikkut ittumik pissutsit pissutigalugit qallunaat inatsisaanniit allanngortinneqarsimasumi, inatsit oqaaseqaatitaqarneq ajorpoq. Taamaattoqartillugu inatsimmik atuiniartup takusinnaaneq ajorpaa, inatsisip allanngortissimaneranut patsisaasoq sunaanersoq. Justitsministeriali oqaaseqaammik allagaqartarpoq, allannguutit patsisaasullu pillugit, kisianni oqaaseqaat inatsisinik suliaqarnermi ilaatinneqartussatut piumasaqaataangilaq.

Aammattaaq Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik eqqartuussinermi aalajangiussanut qarasaasiatigut databasemik katersuiveqanngilaq. Politiit eqqartuussiwiillu namminneq pisortatiguunngitsunik eqqartuussinermi aalajangiussanik katersaateqarput, kisianni soorlu illersuisut akuerisaasut imaluunniit innuttaasut nalinginnaasut eqqartuussinermi suliaasimasunik takunnissinaangillat. Danmarkimi aalajangertoqarsimavoq eqqartuussinernut atatillugu databaseqalissasoq. Qarasaasiatigut inissisimaneq pissutigalugu, maannakkuugallartoq databasemut Kalaallit Nunaanni eqqartuussutit ilanngunneqarnissaat pilersaarutaangilaq.

Pissutsit taamaanneri suleqatigiisitap isumaa malillugu, inatsisitigut isumannaatsumik ingerlaniarnermi unammillernartuupput, tassami inatsisinik, taakkuninnгалu atuutsitsinissamik ilisimasaqarnissaq tunngaviulluinnarmat, inuiaqatigiit inatsisinik atuilluassappata. Tamanna immikkut Kalaallit Nunaanni isigisariaqarpoq inuinnaat inatsisitigut illersugaanerat eqqarsaatigalugu, tassami eqqartuussisoqarfinni suleqataasartut inuinnaasarmata.

EQQARTUUSSISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAASA INNER-SUUSSUTIGAAT:

- Kalaallit Nunaanni inatsisiliornerup iluani, danskit inatsisiliornermi periusaat assigalugu inatsisinut nalunaarusiortoqartalissasoq.
- Naalagaaffimmi oqartussaasut, naalagaaffiup iluani Kalaallit Nunaannut tunngasunik inatsisinik allannguisoqartillugu, oqaaseqaatinik avammut saqqummiussisassasut.
- Danmarkimisulli Kalaallit Nunaanni eqqartuussinerni eqqartuussutit qarasaasiatigut databasemik pilersitsisoqassasoq imaluunniit Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni eqqartuussutit danskit databaseqarfiani pigineqalissasut.

Qulaani taaneqartut ilaatigut pissutigalugit, attuumassuteqartut ilaasa tikkuarpaat, kalaallit inuiaqatigiit inatsisit malillugit pisinnaatitaaffitsik ilisimakkajunneq ajoraat.

Aammattaaq maluginiarneqarpoq, ingerlatsivinni arlalinniit innuttaasut pisinnaatitaaffi pillugit pisarialimmik siunnersuisoqarneq ajortoq.

Suleqatigiisitaq isumaqarpoq, Inatsisitigut Ikiorisarfik Imminut Pigisoq IKIU imaanngitsumik suliaqartoq, sulianut ataasiakkaanut atatillugu akeqanngitsumik inatsisitigut siunnersuiinnarani, aammali Kalaallit Nunaanni innuttaasut ataatsimut isigalugit pisinnaatitaaffiik siunnersuisarnermigut. Taama suliaqarneq Nuummi allaffimmiit aamma Kalaallit Nunaanni sumiiffinnut assigiinngitsunut angalasarnikkut ingerlanneqartarpoq. Suliap annersaa nammineq piunassutsimik ingerlanneqartarpoq, eqqartuussissuserisut inatsisilerituullu akissarsiaqaratik sulisarput, kisianni IKIU inatsisitigut ikiorisarnermik allaffeqarfiata, sulisullu Kalaallit Nunaanni angalasarnerisa aningaasalersornissaat ajornakusoortinneqarpoq.

EQQARTUUSSISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAASA INNER-SUUSSUTIGAAT:

- Inatsisitigut Ikiorisarfik Imminut Pigisoq IKIU aningaasaliiffiqineqassasoq, taamaalilluni IKIU Kalaallit Nunaat tamakkerlugu innuttaasut inatsisitigut ikiorserlugillu siunnersorsinnaaniassammagit.

Ukiut arlallit ingerlanerini danskit inatsisaat kunngimit peqqusinertallit Kalaallit Nunaannut atuutsilernissaat kinguaattoorutigineqartarput. Taama kinguaattornerup kingunerisarpaa, Kalaallit Nunaanni inatsisit ilaasa ilaatigut naleqqukkunnaartarneri aamma ataasiakkaatigut qanganitserarneri.

Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq naalagaaffimmi oqartussaasut suliamik pingaartitsinngippallaarsimanerat.

Eqqartuussisut siunnersuisoqatigiit suleqatigiisitaata iluaralugu maluginiarpaa, Justitsministeriap tassunga tunngasut pingaartinneruniarlugit Nunanut avannarlernut immikkoortortamik pilersitsisimasooq, tassani suliarineqassallutik Justitsministeriap Kalaallit Nunaannut, Savalimmiunullu tunngasuni inatsisiliornissaa. Apeqqutaavorli aningaasat naammattut immikkoortinneqarsimangersut, pineqartumi kinguaattoorutit naammassiniarnissaat eqqarsaatigalugu.

EQQARTUUSSISUT SIUNNERSUISOQATIGIIT SULEQATIGIISITAASA INNER-SUUSSUTIGAAT:

- Naalagaaffimmi oqartussaasut qulakkiissagaat, aningaasaliissutit taamaallaat Kalaallit Nunaanni inatsisit nutaat atuutilernerannut atugassiaanatik, aammali kinguaattoorutinut ukiuni arlalinni amerligaluttuinnarsimasunut suliarinninnissamut naammassasut.

